D·N
16/5 1951

Isoleringens faror

Vi drar nytta av demokratiernas samverkan, den samverkan som i svensk debatt länge förklarades omöjlig eller olämplig. Ty genom denna samverkan minskas risken för den erövring bit för bit som ryssarna syftar till och i längden även risken för allmänt krig. Men en svensk anslutning skulle öka dessa förr delar. Dels genom att fredsorganisationen bleve starkare och därför säkrare kunde vinna sina mål, dels genom att Sveriges egen ställning skulle bli mindre otrygg. Den sistnämnda synpunkten, den begränsat egoistiska, är i och för sig avgörande.

Hjälp väster ifrån är nödvändig för Sverige vid krig, detta självfallna faktum förnekas inte. Neutralisternas motargument är i stället att vi under alla förhållanden för denna hjälp. Det är emellertid just genom att hjälpen förbereds som den kan bli effektiv, och om den inte kan göras effektiv, är det möjligt att den helt uteblir eller kommer för sent. En förberedd hjälp betyder i alla händelser en vinst på veckor eller månader. Men här göra inte. Inga överläggningar om hur hjälpaktionen skall ske, inga åtgärder för hjälpens mottagande, främst i form av flygfält skickade att besegras av styrkor till vår undsättning. Inte ens med Norge och Danmark drive de förhandlingar om gemensamma planer för gemensamt försvar vid anfall som skulle kunna ge möjlighet att åtminstone inom Norden finna ett minimiprogram för samarbete. Från både Norge och Danmark har auktoritativt uttalats att man önskar en sådan planering, men de initiativ från svensk sida som förutsättes kommer inte. En undvikande tystnad, det är svaret från regeringen och den socialdemokratiska pressen. Då också få självständiga politiker, främst högerns ledare, yppar sin inför nasviseten blir svaret inte att en skandinavisk förhandling är ogörlig eller meningslös, utan försök att med omonenterna mobilisera avskyn för aktivism och krig.

Den andra stora faran med lsoleringen är att den hindrar vår egen upprustning. Gång på gång betonas att vi i fråga om ourmbärlig materiell är dåligt ställda på grund av vår politiska position. "Vår politiska ställning gör att vi mer än någonsin måste lita till egna resurser", förklarar förre överbefälhavaren; det är ett korrekt och diplomatiskt sätt att utala att denna ställning är hög grad begränsar vår förmåga att bygga upp ett gott försvar. Då hr Vougt under vären på punkt efter punkt kommer med överdrivet optimistiska, stundom klart vilseledande uppgifter om vår militära utrustning, är det säkerligen till en god del en odoglig ministers försök att värja sig själv genom att lura allmänheten. Men det är också en lojal regeringsledamots försök att dölja konsekvenserna av en ohållbar politik. Det får inte sägas att våra resurser blir minskade på grund av vår isolering, lika litet som det får sägas att våra utsikter att få hjälp begränsas genom bristande förberedelser. Ty, såsom denne minister i ett ögonblick av klarsyn förnekas inte, Neutralisternas motargument är i stället att vi under alla förhållanden för denna hjälp. Det är emellertid just genom att hjälpen förbereds som den kan bli effektiv, och om den inte kan göras effektiv, är det möjligt att den helt uteblir eller kommer för sent. En förberedd hjälp betyder i alla händelser en vinst på veckor eller månader. Men här göra inte. Inga överläggningar om hur hjälpaktionen skall ske, inga åtgärder för hjälpens mottagande, främst i form av flygfält skickade att besegras av styrkor till vår undsättning. Inte ens med Norge och Danmark drive de förhandlingar om gemensamma planer för gemensamt försvar vid anfall som skulle kunna ge möjlighet att åtminstone inom Norden finna ett minimiprogram för samarbete. Från både Norge och Danmark har auktoritativt uttalats att man önskar en sådan planering, men de initiativ från svensk sida som förutsättes kommer inte. En undvikande tystnad, det är svaret från regeringen och den socialdemokratiska pressen. Då också få självständiga politiker, främst högerns ledare, yppar sin inför nasviseten blir svaret inte att en skandinavisk förhandling är ogörlig eller meningslös, utan försök att med omonenterna mobilisera avskyn för aktivism och krig.

Den andra stora faran med lsoleringen är att den hindrar vår egen upprustning. Gång på gång betonas att vi i fråga om ourmbärlig materiell är dåligt ställda på grund av vår politiska position. "Vår politiska ställning gör att vi mer än någonsin måste lita till egna resurser", förklarar förre överbefälhavaren; det är ett korrekt och diplomatiskt sätt att utala att denna ställning är hög

Dissenterlagen hyfsas

Även om enigheten i särskilda utskottet inte varit hundraprocentig i alla detaljer beträffande den nya religionsförfattningen, är det dock tydligt att hr Sandler liksom då det gällde skolreformen lyckats få en sådan fason på förslaget att det inte längre möter allvarliga erinringar från något håll. Den stora frågan om kyrkans förhållande till staten skjuter utskottet liksom departementschefen ifrån sig: i föreliggande situation gäller det att anpassa en föråldrad lagstiftning till en rutida syn på religionsfriheten. Att denna anpassning inte är slutgiltig betonar utskottet genom att framhålla möjligheten av att ytterligare lagstiftning kan bli påkallad sedan verkningarna av de föreslagna lagändringarna framträder. Det bör betonas att även frågan om kyrkans skiljande från staten kan komma att aktualiseras redan genom de föreslagna lagändringarna. Skulle det nämligen visa sig att en mycket stor del av medborgarna utnyttjar den vidgade rätten till fritt utträde ur statskyrkan, måste detta utgöra ett starkt skäl för en omprövning av samhällets ställning till kyrkan: avgörande för kravet på statskyrkans avskaffande är emellertid härav oberoende principiella motiveringar.

Särskilt tillfredsställande är att utskottet tagit sig före att hyfsa hr Zetterbergs förslag om konfessionstvång för kristendomslärare. Enligt regeringsförslaget skulle lärare för att vinna behörighet att undervisa i kristendom antingen vara medlem av svenska kyrkan eller vist angivet samfund — i annat fall måste han skriftligen förklara att "han inte omfattar en mot evangelisk-kristendomsuppfattning stridande åskådning". I praktiken riktar sig detta krav främst mot folkskollärarna. Det torde vara svårt att införa ett enda hållbart skäl för en dylik bestämmelse. Den ger ingen som helst garanti för kristendomsundervisningen, men den kan ställa den enskilde läraren i en verklig tvångssituation. Utskottet har sett på denna fråga långt mera realistiskt än hr Zetterberg, då det konstaterar att lärarutbildning, undervisningsplan och kontroll över undervisningens behöriga skötsel utgör tillräckliga garantier för att undervisningen i detta ämnes i andra ämnen fullföljs i överensstämmelse med statsmaktens beslut. Ironin är ställsam, men verkningsfull då utskottet anmärker att regeringsförslaget skulle spalta upp lärarna i tre olika kategorier med hänsyn till behörighet: lärare som redan innehar tjänst om de icke söker ny, dylika lärare om de söker ny befattning och nytillträdande lärare. Det är inte första gången hr Zetterberg i ett riksdagsutskott får ett avvidande beskäg för sin omdömeslöshet.

Fränskilda makars underhåll

kan i vissa fall behöva hjälpas med lagens hjälp, anser även justitieministern. I sitt interpellationssvar i första kammaren på tisdagen kunde han tala om att han redan innan frågan ställdes till honom hade satt i gång prövning inom departementet av möjligheten till sådan lagändring att överensstämma eller utdömda underhållsbelopp i skälig utsträckning kan anpassas till det sänkta penningvärdet. Förutsättningen är att det visar sig juridiskt framkomligt att för familjerättsliga betalningsförpliktelser införa möjlighet till jämkning genom dom utan att det betraktas som ett första steg till allmän uppvärdering av skulder och andra betalningsåtaganden som tillkommit i ett högre penningvärde än det nu gällande. Om statsrådet lyckas med denna kategoriklyvning, är det meningen att lägga fram förslaget för nästa års riksdag. Både av svaret och av interpellantens tack framgick att någon automatisk kompensationsregel inte eftersträvas, utan det som behövs är en möjlighet till rättslig prövning både av underhållsstagarens behov och den betalandes förmåga att återställa bidragets reelvärde. Justitieministerns omsorgsfullt avvägda svar visar en allvarlig strävan att lisa en trängande humanitär fråga utan att låta inflationen leda till upplucknng av förmögenhetsrätten.

New York Times Stockholmskorrespondent

är enligt vår mening på goda skäl kritisk mot den svenska utrikespolitiken. Men hans meddelanden från Sverige är icke sällan så ovederhäftiga och vilseledande att varje svensk läsare måste känna obehag inför prestationerna. Anmärkningen framförs närmast i anledning av en korrespondens i tidningens nummer den 6 maj, där en ytterligt överdriven framställning gres av de ryska inhudnningna till svenskar och där det bl. a. påstås att de ryska försäkringarna om fredliga avsikter mot Skandinavien väcker förtjusning i Sverige. Så naiva som denna lilla alarmiga framställning antyder är vi dock inte. Sådant skräp borde inte serveras läsarna i en av Amerikas mest lysande tidningar.

PRESSGRANNAR

Av infanteriinspektörens avskedsansökan tycks framgå att ingen vägar och ingen får använda panuarskotten, eftersom man inte vet hur de ve.kar. Överste Meyerhöffer har begärt att realistiska försök skall ordnas; det har svensk värnpliktig trupp rätt att fordra, säger han. Afsnittet (fp) finner intet fel i det resonemanget:

En som hittills stått alldeles utanför kontroversen är den nye överbefälhavaren. Han har påstått vara en skicklig truppkarl. Det är på tiden att han plockar fram sin trupperfarenhet och ger besked om sin ställning. Något litet bullen borde man väl kunna påräkna från det hållet i en så viktig ask?

Det är icke försvarligt att ge en trupp vapen vid mobiliseringen och då kriget börjar vilka icke tidigare prövats under fältmässiga förhållanden, understryker Expressen (fp):

Resultatet kan bli att det är skyttet och hans omskringliggande kamrater som dödas i stället för besättningen i den fientliga stridsvagnen. Nya vapen ävn kommer från under fredsförhållanden måste också prövas och slutgiltigt utexperimenteras under dessa fredliga förhållanden. Det är oförsvarligt att av rädsla för dess eventuella farlighet uppskjuta den verkliga utprovningen till krigstid, då man kan räkna med att dödsbringarna bland ien egna truppen inte kommer att minskas för en större allmänhet. Denna gång är det därför angeläget att försvarsministern nu bör avge en förklaring varför de icke prövat de nya vapnen under fredsförhållandena utan uppskjutit proven, men ändå fortsätter att tillverka vapnen för krigstid.

Försvarsministern lyckades undvika att ge ett bestämt svar i interpellationsdebatten i första kammaren. Han satte själv "punkt och slut" innan det var slut. Han kommer inte undan lika lätt vid fjärde huvuddebatten.

Det fariga med scoutledningens "diskretion" i fallet Elis Andersson bestod i att han, ehuru avkopplad från scoutsysslen, borde fortsätta sina förföreleskonster mot andra ungdomar. Svenska Morgonbladet (fp) gör denna anmärkning och fortsätter:

Diskretionen var så stor att chefredaktören för Göteborgs-Posten, där Anderssn var anställd som kulturreklitör, inte ens har varit vetande för Andersson slutat i scoutverksamhet — och så har förre scoutledaren t. e. m. kommit åt att förgå sig mot springpojkarna i nämnda företag!

Det andra fariga momentet i denna sorgliga affär består däri — ifall uppgifterna däröm är riktiga — att den kriminalkonstapel som genom sina undersökningar kommit Anderssons brutaliga förehavanden på spåren förmåddes att inte fullfölja sina tjänsteförpliktelser. Här har den i och för sig naturliga önskan om diskretion på ett olyckligt sätt kolliderat med något som icke borde ha fått eftersättas.

I fråga om Bernadotte—Andersson är ställdelig enighet ostridigt konstaterad. Vad Kejnekommissionen kan komma att konstatera är ännu höljt i dunkel. Överordnade skriver sällan sina önskningar i protokoll, inpassar ayrallaistaka tidningen Arbetaren, som vägrar att ha sig nedtystas:

Påverkan sker nog mest på det sättet att den underordnade ande som viser största lyhördheten för dignitärernas intressen och önskningar får njuta riksat av nådens sol. Medan kommissionen utreder det ena slippar ecklericiid det andra fram, även i Stockholm.

Polisintendent Alvar Zetterqvist, som skyndar i många påfallla sammanhang enbart i Quenselaffären, förklarar inför JO att syvt på en anklagelse att han inköpt och till polisbruket emottagit en icke beslagtagen bok, att boken är som JO själv kan konstatera av sådan art att det måste anses olämpligt att den spridis. Polisintendenten i Stockholm anser sig alltså ha befogenhet att avgöra om en skrift är lämpad för spridningen eller icke. Som motiv för sitt handlingssätt i detta speciella fall anger polisintendenten att "en privatperson uttryckte en önskan" därom. Samma privatperson ställde också erforderliga penningmedel till förfogande för bokköpet, varför — anger intendenten — "allmänna medel av något slag togs inte i anspråk". Nej det skulle nu ha fattats bara! Men hur "privatpersonen" et.att polisen för besväret? Hr Zetterqvist nämner ingenting om vilken privatperson det är som bara genom att uttrycka en önskan om ett olaga förfarande kan få polisintendenten att verkställa det.

Polismyndigheterna kunde ha inskränkt mot utpressning, då hade saken haft än gång i lagligt format. Nu sitter man ohjälpligt inklämd i sina egna garn — en förnedrande syn.

Hur går det till att i ett hemligt kungligt brev föreskriva en fram.tida ändring av radions verksamhetssätt? frågar Handelstidningen (fp). Om radioverksamhetens nuvarande former, "ändna de är reglerade i en icke hemligstämplad överenskommelse mellan kungl. maj:t och Radiotjänst, beredes ju tvivelsutan riksdagen på sin tid tillfälle att yttra sig. Annes det psykologiska försvaret kräva riksdagsmans avstängande från upplysning?

Den nya möcketiden går framsteg. För att få veta litet om Sverige och östlandsin bör man vända sig till Amerikanska ambassaden, och överenskommelsen om radion kunde bara röjas genom en indiskretion. Men kommittén för det psykologiska försvaret skildrar i glada färger hur öppet och förtroendefullt allt skall bli. Den går på som om den hade till uppgift att mörkläggas själva mörkläggningen.

Civilförsvarets tjänstemannaförening har haft sitt första årsmöte i Stockholm. Föreningen bildades i juli i fjol och har nu 225 medlemmar. Vid årsmötet valdes förste kyrkinspektören E. Sahlin, Stockholm, till ordförande, förste byråingenjören F. Brinkhoff, Göteborg, till vice ordförande, assistent A. Malmström, Stockholm, till sekreterare och civilförsvarskommissarie S. Gärtner, Norrköping, till kassör.

Riksdagssammanträden

Onsdagen den 16 maj 1951
Första Kammaren kl. 11 f. m.
Andra Kammaren kl. 11 f. m.
Konstitutionsutsk. kl. 10 f. m. Obs.
Statsutsk. 2:a o. 4:e avd. kl. 10 f. m. Obs.
Bankoutsk. kl. 9.30 f. m. Obs.
Sammansatta Stats- o. Lu Lagutsk. kl. 10 f. m. i Lagutsk. lokal. Obs.
Jordbruksutsk. kl. 9 f. m. Obs.
Första kamm. Bered.-utsk. kl. 10 f. m.

Ohlin i radio:
LEVNADSKOSTNADERNA HEJDAS GENOM KREDITÅTSTRAMNING

— Det mest utmärkande för Sveriges ekonomiska läge är att priser och levnadskostnader stiger snabbare än de någonsin förr gjort under fred, framhöll professor Bertil Ohlin i ett radioanförande på tisdagen. Vi har alla känning av att det blivit dyrt att leva. Inflationen har blivit värre än man befarade. Levnadskostnadernas stegring från sommaren 1950 till nu ligger vid 15 procent, och man befarar att stegringen före årets slut skall komma i närheten av 20 procent. Lysnarna förstår kanske att jag inte kan tillhandahålla kritik av regeringens sätt att sköta en av sina viktigaste uppgifter: värdena av penningvärdet. Jag är inte ensam om att vara kritisk. Nyligen har LO vid överläggningar med regeringen inlagt en hållning som måste innebära att inte ens LO — av vars stöd regeringen är helt beroende — hyser förtroende för den förda politiken och för det program som finansministern framlagt i riksdagen.

Klart är att prisstegringens häftighet till en del beror på att priserna stigit i utlandet. Sverige med sin omfattande utrikeshandel är mycket beroende av vad som sker på andra håll i världen. Men att prisstegringen i Sverige trots vår goda yttre förutsättningar blivit så kraftig i år beror på, att regeringen har fört en ekonomiska politik så att utländska och inhemska prisstegringstendenser kommit på en gång i vintey och betydkommit en i viss mån explosiv karaktär utfått.

Finansminister Skåld vill öka skattetrycket främst för att dra in köpkraft från skattebetalarna till det allmänna för att på så sätt minska efterfrågan på varor. På vårt håll har vänder man att de nya skatterna höjer levnadskostnaderna och därför leder till att lönegrana och andra under den kommande vintern begär höjda löner och inkomster.

När man på vårt håll föreslår en kreditåtstramning stöter detta på motstånd hos regeringen. Det nämligen risk för att en sådan åtstramning kommer att medföra någon höjning av räntenivån. Kanske skulle obligationsräntan stiga från 3½ till närheten av 4 procent. Men det är också möjligt att en skicklig riksbankspolitik skulle kunna begränsa stegringen till ett par tiondelar och ganska mart återga till nuvarande 3½ procents räntenivå för obligationer. Läge här enkelna till att